

Aiša KURBARDOVIĆ*

TESKERE KAO ISTORIJSKI IZVORI OSMANSKE
PROVENIJENCIJE U ARHIVU ISTORIJSKOG INSTITUTA
CRNE GORE

ABSTRACT: *This work is motivated by the desire and need to present to the academic public and the wider readership an illustration of lesser-known tadhkirah (Ottoman tezkire) that have been neglected in our historiography. Teskere of Ottoman provenance stored in the Archives of the Historical Institute of Montenegro are an important source of knowledge when it comes to studying the history of Montenegro. These dated documents from the second half of the 18th century, which we publish here, testify to the manner of appointing the village prince and the collection of taxes during the Ottoman rule. In fact, they are important for the local history of Crmnička nahiyah, because they provide us with reliable information on the manner of official communication between the local population and the competent Ottoman authorities.*

KEYWORDS: *Ottoman Empire, Crmnička nahiyah, the village of Sotonici, 18th century, Historical Institute of Montenegro, tadhkirah, berat*

Izvori osmanske provenijencije koji se odnose na prošlost Crne Gore danas se u manjem broju nalaze u Državnom arhivu Crne Gore na Cetinju i Arhivu Istorijaskog instituta Crne Gore u Podgorici, a više u posjedu pojedinaca i u institucijama van države Crne Gore. Samo u turskim arhivima se nalazi oko 60.000 dokumenata ove provenijencije, od kojih najviše u Osmanskom arhivu Predsjedništva vlade (Başbakanlık Osmanlı Arşivi) u Istanbulu. U Arhivu Istorijaskog instituta Crne Gore od izvora koji imaju istoriografsku vrijednost pronašli smo četiri dokumenta, i to: tri *teskere/ tezkere* i jednu kovertu u kojoj se nalazio berat¹ za odlikovanje Ordenom Medžidije.

* Autorka je istoričar, pripravnik u Istorijaskom institutu UCG

¹ Riječ *berat* na arapskom je naziv za diplome, povelje ili dekrete, a u osmanskoj diplomaciji

Pomenuti dokumenti odnose se na selo Sotonići koje pripada Crmničkoj nahiji² i čuvaju se u Arhivu Istorijskog instituta Crne Gore u Podgorici, u zbirci dokumenata: „Dokumenta otkupljena od Stevana Petrova Stanišića (F 141)“ i vode se pod brojem 104-107. Zbirka sadrži ukupno 107 dokumenata.

Prije nego što predstavimo osmanske dokumente sačuvane u Arhivu Istorijskog instituta, objasniti ćemo šta su to u stvari teskere i koje diplomatske vrste postoje.

Uopšte o teskerama

Teskere ili pretočeno na naš jezik pismene obavijesti, isprave, potvrde ili osobni dokumenti su veoma važan izvor saznanja kod izučavanja istorije naših krajeva. To su, zapravo, prepiske koje su obezbjeđivale komunikaciju između službenih ureda ili pojedinaca u istom gradu. Razlikuju se ovisno o razdoblju u kojem su pisane, kancelarijama u kojima su pripremane ili razlozima zbog kojih su nastajale. Posebno su bile raznovrsne u razdoblju prije Tanzimata.³ Postoji više desetina diplomatski različitih teskera. Orhan Sakin u svom djelu *Osmanlı Arşiv Belgeleri Okuma Klavuzu (Hatt-ı Hümayun- İrade- Ferman- Berat- Telhis- Buyuruldu- Tezkire- Takrir- Arz- Arzuhal)* svrstao ih je u tri grupe, i to: administrativne (*idari tezkireleri*), finansijske (*maliye tezkireleri*) i teskere koje služe kao dokaz o uplatama izvršenim u blagajnu i iz nje (*suret tezkireleri*). Iz prethodno navedenih grupa spomenut ćemo neke od njih: *tezkire-i samiyye*, *tezkire-i aliyye*, *hüküm ve berat tezkireleri*, *timar tezkiresi*, *davet tezkiresi*, *mürür tezkiresi*, *sofa tezkiresi*, *ru'us tezkiresi*, *eda teykiresi*, *divan tezkiresi*, *hazine tezkiresi*, *icmal tezkiresi*, *mevacib tezkiresi*, *teslim tezkiresi*, *tayinat tezkiresi*, *kalemiyye tezkiresi*, *teşrifat tezkiresi*, *tahvil tezkiresi*, *suret tezkiresi*, *hazine tezkiresi*, *ihbariyye tezkiresi*, *irade tezkiresi*, *cizye tezkiresi*, *esnaf tezkiresi*...

Kao primjere administrativnih teskera, možemo navesti *tezkire-i samiyye*, one koje su upućivane od Sadareta raznim kancelarijama i ministarstvima, ili *tezkire-i aliyye*, one koje su slate od raznih ministara uključujući i

kao termin predstavlja sultanski ukaz sa monogramom kojim se službenik postavlja na neku dužnost, dodjeljuje posjed i kojim se neko odlikuje.

² *Nahija*, teritorijalno područje poznato po nekim obilježjima koja ga čine izdvojenim; ostatak srednjovjekovnih župa kao administrativnih i teritorijalnih jedinica. U osmanskom sistemu nahije su dobile drugo značenje i nisu imale zasebnu upravu. U prvim godinama osmanske vlasti obično je u nahiji upravljao u ime namjesnika vojvoda ili subaša. Kasnije nahije su pretvorene u kaze i kadiluke. Kaza je mogla biti sastavljena od jedne, ali i od više nahija. Neke nahije su mogle prelaziti u dvije kaze i u nahijama su obično upravljali zabiti. Vidi: Ujkanović, E. (2015) „Novopazarske mahale u osmanlijskim tapu senedima“, Jasmina Fortić (ur), *Novopazarski zbornik*, Novi Pazar, Muzej Ras, str. 36.

³ Orhan Sakin, *Osmanlı Arşiv Belgeleri Okuma Klavuzu*, Yeditepe, Istanbul 2014, str. 289.

šejhulislamlik.⁴ Pored ove dvije testkere, tu imamo i potvrde izdate za timare (*timar tezkiresi*). Timari ispod 6.000 akči nosili su naziv tezkiresiz. U slučaju da je timar bio veći od prethodno navedenog iznosa, za izdavanje berata bilo je potrebno pisati Istanbulu.⁵ Zatim, u ovu skupinu mogu se izdvojiti *hüküm ve berat tezkireleri*, tj. testkere koje su slate određenim kancelarijama za pisanje berata i odredbi koje je donosio Divan.⁶ Nakon što bi se na vrhu ovog dokumenta napisao znak *huve*, navodila bi se i institucija kojoj će zapovjed biti napisana (npr: naredba kadiji ili mutasarřifu da ...). Među administrativnim teskerama nailazimo i *nadavet tezkiresi*. To su testkere koje su slate osobama državnog protokola, s ciljem prisustvovanja na svečanim ceremonijama i posebnim danima.⁷ Pozivnice su upućivane povodom Bajrama, mevluda, dana posjete Hirka-i Šerifu⁸,... Osim ovih, imamo i zvaničnu dozvolu izdatu za putovanje unutar Države. U Klasičnom razdoblju, licenca izdata za slične stvari nazivala se *yol emri/ hükmü* (putni nalog), ali sa reorganizacijama u vremenu Mahmuda II počinje se upotrebljavati *mürur tezkiresi*.⁹

Testkere koje su izdate od Uprave za finansije nosile su različite nazive. Bile su dimenzija 4 x 6, 8 x 12, 8 x 13 i 9,5 x 15 cm i pisane su sijakat pismom¹⁰. Kod ove vrste teskera pečat se nalazio na prednjoj strani ili na poleđini dokumenta; neke od njih su imale repati potpis (*kuyruklu imza*).¹¹

Pored ove dvije vrste teskera, tu su i *suret tezkireleri*. One predstavljaju testkere koje su izdate određenom licu kao temesuć ili dokaz o uplatama izvršenim u blagajnu ili iz nje. Prvi redovi takvih teskera počinju s riječju *suret*.¹²

Dokumenti pohranjeni u Arhivu Istorijskog instituta Crne Gore

Od prethodno pobrojanih teskera u ovom radu se stavlja akcenat na ilustraciju manje poznatih teskera koje smo pronašli u Arhivu Istorijskog instituta Crne Gore. Radi se o teskerama koje se odnose na postavljenje službenika na dužnost (ruus tezkiresi¹³), odnosno na imenovanje seoskog

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*, str. 304.

⁶ *Ibidem*, str. 300.

⁷ *Ibidem*, str. 306.

⁸ *Hirka-i Šerif* je naziv za ogrtač poslanika Muhammeda, a.s., koji je po njegovoj oporuci ostavljen u emanet Vejsel Karaniju. Danas se ovaj ogrtač čuva u džamiji Hirka-i Šerif u istanbulskoj opštini Fatih.

⁹ O. Sakin, n.d., str. 308.

¹⁰ *Sijakat (osm. siyakat)* je vrsta pisma koje su koristili finansijski uredi.

¹¹ Mübahat S. Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)*, Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı, İstanbul 1994, str. 253.

¹² O. Sakin, n. d., str. 337.

¹³ Imenovanom službeniku se ova vrsta testkere morala izdati, kako bi mu se kasnije na osn-

kneza, i o teskerama za uplaćeni porez (eda tezkiresi). Pomenuti dokumenti su veoma jednostavni po sadržaju. Što se zatečenog stanja tiče, papir je na krajevima iskidan i u kontaktu sa vlagom većim dijelom je požutio. Pisani su na posebnom papiru onodobnim jezikom službene komunikacije, tj. osmanskim jezikom, uobičajenim pismom za takvu vrstu dokumenata (divani pismom¹⁴) i svaki dokument sadrži potpis (imza) i pečat (mühür), što ukazuje na njihovu ispravnost.

Po hronološkom redu dokumenti obuhvataju period od 1169. do 1194. godine po Hidžri, odnosno od 1753. do 1778. godine. Kao i u većini dokumenata pisanih na osmanskom jeziku i u ovima na vrhu u sredini stoji obavezna invocacija iskazana kao *هو* (*huve*¹⁵) koja označava djelovanje službenika u ime Allaha. Ispod invocacije *huve* naracija kod prvog dokumenta počinje uvodnim obrazloženjem:

- povod pisanju pismena je sljedeći... هك ردوب فورح ري رح ت عاب

Nakon ovog dijela teksta u teskeri se navodi godina kada je plaćen porez, izražena slovima na arapski način, po Hidžri, a to je bilo 1169. godine. Nadalje, kao naziv mjesta gdje je prikupljen porez na poljoprivredne proizvode navodi se selo Sotonići koje pripada Crmničkoj nahiji. Onda se u narednom dijelu teksta navodi da je to teskera o plaćenom porezu:

- ova priznanica o uplati im je data u ruke...

ی دل ری و هن ر ل دی هر ك ذ ت مش ال ق ح و بش ا

Ispod teksta sa lijeve strane je potpis Abdullah-paše, na poledini dokumenta otisak pečata koji je malog osmerokutnog oblika, na kojem se ime ne da pročitati.¹⁶

ovu nje mogao izdati berat. Više o tome vidi: M. Kütükoğlu, n. d., str. 255.

¹⁴ Tekst je pisan u stilu divani pisma - pismom koje plijeni svojom ljepotom, na čijim harfovima se nalaze dijakritičke tačke, što je za mene u pogledu čitanja predstavljalo olakšicu za dešifrovanje samog teksta. Ovi harfovi su pisani u malo većem formatu, a to je zavisilo od toga kako je pero podsjećeno. Meyerovitch Eva de Vitray u svom djelu na jednom mjestu objašnjava sljedeće: „Kaligrafsko pero podsjećeno je ukoso i od njegove širine i kosine zavisi veličina napisanog harfa. Stari kaligrafi su u osmansko doba sami pravili tintu i podlogu za pisanje. Neki istraživači navode da u razumijevanju islamskog ezoterijskog uma, slova bića koja su, prije nego ih je napisala kaligrafova ruka, obitavala u najdubljoj unutarnjosti“. Vidi: Meyerovitch Eva de Vitray, *Antologija sufijskih tekstova*, El Kalem, Sarajevo 2002, str. 290.

¹⁵ Ovaj dio teksta je zajednički element u osmanskim dokumentima i naziva se *davet, tahmid ili temcid*.

¹⁶ Kütükoğlu pojašnjava da se pečat kod ovakve vrste teskera s potpisom isključivo nalazio

Istoričarka Mübahat S. Kütükoğlu, u svojoj knjizi *Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)*, objašnjava: „Kada bi se pokrajinskoj poreskoj upravi od strane poreznika (muhasila) uplatio iznos mukati koje su date pod zakup (iltizam), od strane ovlaštenih lica zakupniku (multezimu) se izdavala priznanica za uplaćeni porez (*eda tezkiresi*).¹⁷ Nadalje, o toj vrsti testkere akademik Kütükoğlu dodatno pojašnjava: „Ove testkere su počinjale formulom „Povod pisanju pismena je sljedeći“ i osim godine uplate i naziva *muhasilika* i *mu-kate*, navodilo se od koga i u koju blagajnu se izvršilo uručivanje, te se uz upisivanje datuma stavljala penča ispod (teksta)“.¹⁸

Po hronološkom principu druga testkera počinje uvodnom formulom:

- povod pisanju pismena je sljedeći... مك ردوب فورح ري رح ت هجو

Sadržaj teksta kod ovog dokumenta datiranog iz 1170. godine po Hidžri je identičan prethodnom. U njemu se navodi da se Crmnica carskim ukazom nalazila pod osmanskom upravom i da je od stanovnika u Sotonićima prikupljen porez u iznosu od 26.000 akči¹⁹. Onda slijedi da im je priznanica uručena u ruke. Na kraju teksta je naredba, da se stanovništvo u Sotonićima ne treba miješati osmanskim vlastima u postupak naplate poreza, a koja glasi:

- neka se druga strana²⁰ u ovo ne miješa, a ni ne protivrječi...

هي من لوا مضراع م و هل خ ادم س م ي ك ن در خ ا فار ط

Osim naprijed navedene dvije testkere vezane za Crmničku nahiju, u Arhivu Istorijskog instituta Univerziteta Crne Gore u Podgorici pronašli smo još jednu i ona je po sadržaju veoma interesantna za lokalnu istoriju, ali i za osmansku diplomatiku uopšte. Zapravo, važna je za rasvjetljavanje načina postavljenja na dužnost seoskog kneza preko kojeg su osmanske vlasti skupljale porez. U pitanju je testkera / potvrda o imenovanju službenika (ruus tezkiresi). Prema ovom dokumentu, stanovništvo iz sela Sotonići potražuje od lokalnih organa vlasti koje su bile otvorene naspram ovog sloja stanovništva

na poledini dokumenta.

¹⁷ M. Kütükoğlu, n.d., str. 257.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ *Akča*, srebrni novac kovan od 1328, za vladavine emira Orhana (1326. do 1359) s kraja 7. st. U Europi, pa i u nas, nazivalo ga se asprom ili i jasprom (akča /aspra/ = sitan srebrni novac (1431. jedan dukat = 35 akči; 1488. jedan dukat = 54 akče; 1590. jedan dukat = 120 akči). Pri isplati većih svota, isplaćivalo se u inozemnomu krupnom novcu – grošima ili pijastrima (Vukšić, 2016: 144).

²⁰ Misli se na stanovnike sela.

i uvijek spremne da udovolje njihovom zahtjevu, da se u pomenutom selu postavi novi knez po imenu Savo, jer je prethodni umro. Na osnovu ovog zahtjeva, izabran je novi službenik iz istoimenog sela i uručena mu je teskera o odobrenju vršenja funkcije.

Datirani dokument iz 1194. godine po Hidžri, kojeg karakteriše otmjena jednostavnost, s otisnutim pečatom, uobičajenog je formata za ovu vrstu teskere i pisan je stilom divani pisma u šest redova. Počinje sa *huve*, što je karakteristično za vrstu dokumenta koji su kancelarijski obrađeni. Ispod toga u drugoj polovini dokumenta stoji uvodna formula ispisana sa dijakritičkim tačkama *هك ردوب فورح ري رح ت هجو*, koja u latiničkoj transkripciji glasi: *Ve-ch-i tezkere budur ki*. Prevedeno na naš jezik: Povod teskere je sljedeći. Nadalje, stoji datum izražen na arapski način (tahrîren Fî 19 Z (zilhicce) sene (1)194). Nakon toga slijedi glavni tekst teskere (nakl, iblağ). Ovaj dio teksta objavljujemo u nastavku u cjelovitom prijevodu i transkripciji. I na kraju, pri dnu dokumenta sa lijeve strane imamo vrlo specifičan potpis, *kuyruklu imza* ili pretočeno na naš jezik repati potpis, kojim se ovjerava vjerodostojnost teksta. Naime, radi se o potpisu koji je bio svojstven visokim državnim službenicima, a u ovom slučaju je to *defterdar*²¹ po imenu Ibrahim. S desne strane pored potpisa je mali ovalni pečat s vlasnikovim imenom u kojem je urezana dova posvećena Ibrahimu, a u kojoj piše: Rabbi sehhlil umure İbrahim'in (Gospodaru, olakšaj rad Ibrahimu). I na poledini dokumenta se nalazi otisnuti pečat osmerokutnog oblika, ali urezano ime je nečitljivo.

U ovom radu objavljujemo i jedan dokument za odlikovanje Ordenom Medžidije²², to je, zapravo, koverta u kojoj se nalazio berat. Ova vrsta dokumenata je rijetka, pa smo imali potrebu da je objavimo. Naime, radi se o ordenu koji je prvi put urađen u zapadnom stilu i koji je dodjeljivan samo osobi za života. Ibrahim Artuk u Enciklopediji islama objašnjava: „Prvi orden u zapadnom stilu kod Osmanlija uspostavljen je Ordenom Medžidije 1852. godine, a Orden zahvalnosti je ukinut. I u vezi toga ordena izdata je izinnama 13. zilkadeta 1268. godine (29. avgusta 1852).“²³

²¹ Defterdar je osmanski naziv za glavnog finansijskog funkcionera. Kanunname sultana Fatiha je ukazala na značaj defterdara kao visokog funkcionera, koji je pod kontrolom velikog vezira, odgovoran za sultanove finansije (Smailagić, 1990:118). Prema njenom slovu, nijedna akča nije smjela izaći iz blagajne bez njegova odobrenja (Inaldžik, 2003: 149). Detaljnije o tome vidi: Hasić, Dž. (2015) „Carski divan kod Osmanlija“, *Novi Muallim*, br. 61, str. 100. <http://igbd.org/wp-content/uploads/2017/01/MUALLIM-61.-Religija-u-Primarnom-pravu-u-EU.pdf>

²² Orden Medžidije je uspostavljen 1852. godine i dodjeljivan je sve do kraja carstva 1923. godine. Odlikovanja su se dijelila u više stupnjeva (jedan do pet). Ovaj orden u obliku sedmokrake zvijezde izrađivan u zlatu i srebru, u sredini je nosio sultanov potpis (tugru), oko kojeg je na osmanskom bilo ispisano *ترید تریح* *trud, تریح* *hrabrost* i *تقدادص* *odanost*.

²³ Ibrahim Artuk, „Nişan“, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, (İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı, 2007), Cilt 33, str. 154-156.

Dimenzije dokumenta su 22 x 16.5. Tekst je pisan "rik'a" pismom, papir je smeđe boje i na krajevima je iskidan, ali, na sreću, tekst nije zahvaćen. Na dokumentu se nalaze dva amblema koji su bogato ukrašeni iluminacijama. Na gornjem amblemu piše: „Orden Medžidije“, a na donjem „Carska kancelarija ordena.“ Smatram da je period iz kojeg datira berat otrgnut, jer je datum izdavanja ordena trebao biti napisan pri vrhu dokumenta u desnom uglu. Nadalje, u glavnom sadržajnom dijelu berata se navodi da je ovo berat za odlikovanje Ordenom Medžidije petog stepena i da se dodjeljuje zaposlenom u sekretarijatu Komisije za vakufe i muhadžire.

Ove dokumente koji su otkupljeni 16. marta 1949. godine od Stevana Petrova Stanišića iz Sotonića prezentujemo akademskoj zajednici i široj javnosti u faksimilima koje prate naučna transkripcija i prijevod.

Dokument br. 1

[Prijevod:]

On!

Povod pisanju pismena je sljedeći:

Hiljadu sto šezdeset devete godine u nahiji Crmnica (stanovnici) sela Sotonići su u cjelosti uplatili (porez) od dobijenih poljoprivrednih proizvoda usljed čega im je od naše strane u ruke data priznanica o uplati.

[potpis] Abdullah paša

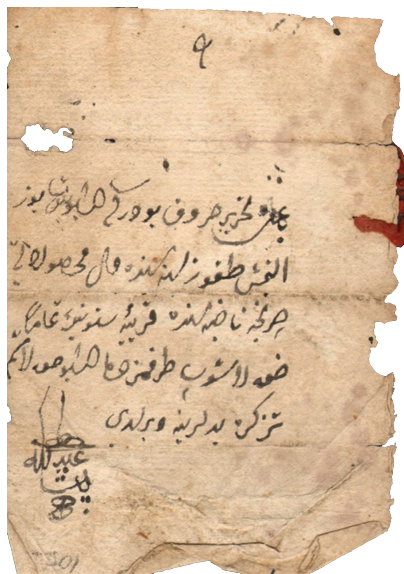
[Transkripcija:]

Hüve!

Bâis-i tahrîr-i hurûf budur ki

İşbu bin yüz altmış dokuz senesinde mâl mahsûlâtı Crmnica nâhiyesinde karye-i Sotoniç temâmen haklaşub tarafımızdan iş bu haklaşım-i tezkere yedlerine virildi

[imza] Abdullah Paşa

Dokument br. 1 - Priznanica za uplaćeni porez, 1169. H.g. (Arhiv Istorijskog instituta Crne Gore, F 141, br.105)

Dokument br. 2

[Prijevod:]

On!

Povod pisanju pismena je sljedeći:

Hiljadu sto sedamdesete godine u nahiji Crmnica koja se carskim ukazom nalazi pod našom nadležnošću od stanovnika sela Sotonići smo uzeli i primili dvadeset šest hiljada akči.

Od naše strane u ruke im je data ova teskera.

Neka se druga strana u ovo ne miješa, a ni ne protivrječi.

[potpis] Ahmed cehaja, sin hadzdzi Ebu Bekra

[Transkripcija:]

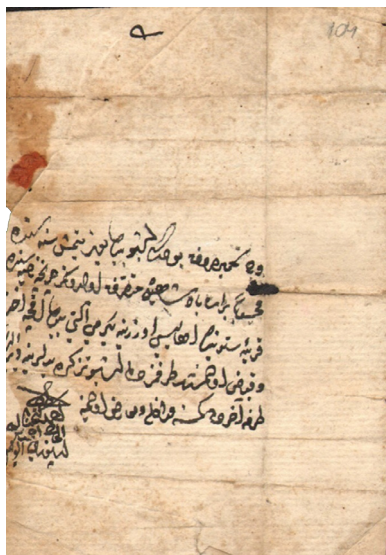
Hüve!

Vech-i tahrîr-i hurûf budur ki

İşbu bin yüz yetmiş senesinde meccânen berât-ı pâdişâhiyle mutasarrıf olduğumuz Crmnica nâhiyesinde karye-i Sotoniç ahâlisi üzerine yiğirmi altı bin akçe ahz u kabz etmiştir tarafımızdan iş bu tezkire yedlerine virildi

Taraf-i âherden kimesne müdahale ve mu'âraza olunmaya

[imza] el-kâim Ahmed kethüdâ İbnü'l- hacc Ebu Bekr

Dokument br. 2 - Priznanica za uplaćeni porez, 1170. H. g. (Arhiv Istorijskog instituta Crne Gore, F 141, br. 104)

Dokument br. 3

[Prijevod:]

On!

Povod teskere je sljedeći:

Umro je knez sela Sotonići u Crmničkoj nahiji. Na molbu stanovnika naprijed navedenog sela da se umjesto njega imenuje i postavi drugi knez, nosilac ove teskere, zimija po imenu pop Savo je postavljen za kneza u pomenutom selu. Nakon što je utvrđeno da je on u stanju služiti u oblastima carskih poslova, za vršenje funkcije kneza u gore pomenutom selu u ruke mu je uručena ova teskera.

Zapisano 19. zilhidždžeta 1194. godine.

[potpis] Ibrahim (...) ²⁴

²⁴ Nastavak potpisa je nečitak.

[pečat] Gospodaru, olakšaj život Ibrahimu.

[Transkripcija:]

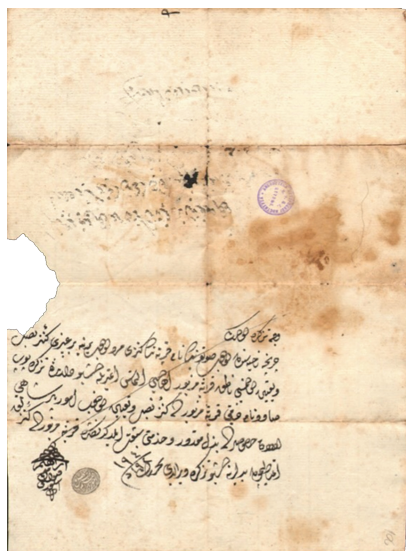
Hüve!

Vech-i tezkere budur ki

Crmnica nâhiyesinde olub Sotoniç nam karyenin knezi mürd olub yerine bir gayri knez nasb ve ta'yîn olunması nâtık karye-i mezbûr ahâlisi iltimâs etmeleriyle işbu dârende-i tezkire Pop Savo nam zimmi karye-i mezbûrda knez nasb ve ta'yîn olub umûr-ı pâdişâhi olan hususlarda bezl-i makdûr ve hizmeti sebkât eyledikten sonra karye-i mezbûrda knezlik etmek için yedlerine işbu tezkire virildi/ Tahrîren Fî 19 Z [zilhicce] sene [1] 194

[imza] İbrâhim (...)

[mühür] Rabbi sehhlil umûre İbrâhim'in

Dokument br. 3 - Teskera o imenovanju službenika, 1194. H.g. (Arhiv Istorijskog instituta Crne Gore, F 141, br. 106)

Dokument br. 4

[Prijevod:]

Orden Medžidije

Uzvišeni berat časnog Ordena Medžidije petog stepena se dodjeljuje gospodinu Monaçi, uposlenom u sekretarijatu u Komisiji za vakufe i muhadžire koja se nalazi u Crnoj Gori.

Carska kancelarija ordena

[Transkripcija:]

Nişân-ı Mecîdî

Karadağ'da bulunan Muhâcirîn ve Evkâf Komisyonu kitâbet hizmetinde müstehdem Mösyö Monaç'a beşinci rütbeden ihsân buyurulan Mecîdî Nişân-ı Zî-şânının Berât-ı Âlisi

Kalem-i Nişân-i Hümâyûn

Koverta beratâ za odlikovanje Ordenom Medžidije u originalu (Arhiv Istorijskog instituta Crne Gore, F 141, br. 107)

Ajša KURBARDOVIĆ

TADHKIRAH AS HISTORICAL SOURCES OF
OTTOMAN PROVENENCE
IN THE ARCHIVES OF THE HISTORICAL INSTITUTE OF
MONTENEGRO

Summary

The work is motivated by the need to emphasize the explanation of tadhkirah as source of Ottoman provenance that have exceptional historiographical value. These documents published here refer to the village of Sotonici in the area of Crmnicka nahiyah and are kept in the Archives of the Historical Institute of Montenegro. The paper presents a brief description of administrative (administrative tadhkirah), financial (financial tadhkirah) and suret tadhkirah (for the payments made to the treasury and the payments made from the treasury). These informational correspondence differ depending on the period in which they were written, the offices in which they were prepared, or the reasons for which they arose. The emphasis of the paper is to indicate the way of official communication between the Ottoman authorities and the local population of this nahiyah through the processing of the given documents that provide reliable information on the appointment of the village prince through whom the Ottoman authorities collected taxes and given receipts for paid taxes. The documents were presented through diplomatic processing as information correspondence and certificates accompanied by a translation, a complete Latin transcription and facsimiles in the original.